

DEMOCRAAT

D66
 DEMOCRATEN

 DOCUMENTATIECENTRUM
 NEDERLANDSE POLITIEKE
 PARTIJEN

Ledencollege gaat politieke besluitvorming stroomlijnen

PARTIJSTRUCTUUR AAN HERZIENING TOE

Het Hoofdbestuur van D66 heeft besloten om het voorstel van de „Adviesgroep Partijstructuren”, een ad hoc commissie met als taak op korte termijn advies uit te brengen over de huidige partijstructuur, integraal voor te leggen aan de leden van de partij.

In een begeleidende brief schrijft het HB in het advies een goede basis te zien voor het in gang zetten van een brede discussie in de partij over het verbeteren van de partijstructuur.

De Adviesgroep onder voorzitterschap van de Nijmeegse oud wethouder Wim Vrijhoef heeft zich de afgelopen maanden gebogen over verschillende knelpunten binnen de partijorganisatie. Uitgangspunt daarbij is geweest dat de organisatie van de partij ten dienste moet staan van de politieke functie die de partij heeft en moet passen in de interne partijcultuur. In het licht van die D66 cultuur wil de commissie dan ook niet tornen aan het one man-one vote systeem bij de politieke besluitvorming.

De belangrijkste tekortkomingen van de huidige partijorganisatie zijn volgens de Adviescommissie:

De Algemene Leden Vergadering functioneert niet bevredigend. Met het door elkaar heen lopen van de politieke stellingnames en gedetailleerde specialistische discussies functioneert de ALV niet als sluitstuk van een brede politieke discussie in de partij.

De lokale en regionale ledenvergaderingen hebben te weinig inbreng bij de landelijke politieke visie.

De positie van de regio-HB leden is diffuus en er bestaat een informatiekloof tussen HB en de basis van de partij.

Er is een onvoldoende afbakening van de verantwoordelijkheden van fractie en HB bij het

De politieke besluitvorming moet op de congressen beter tot haar recht komen.

ontwikkelen en vertalen van de politieke visie.

Er is geen gestructureerde inzet van potentiële kennis in de partij en te weinig aandacht voor de begeleiding van partijleden.

Het meest verstrekkende voorstel van de commissie is het ombuigen van de huidige Adviesraad in de richting van een „Ledencollege” dat op basis van evenredige vertegenwoordiging samengesteld zou moeten worden.

Zwaartepunt van de politieke plaatsbepaling van de partij blijft liggen bij de Algemene Ledenvergadering, maar de politieke discussie in de partij dient beter te worden gestructureerd. Het in te stellen „Ledencollege” heeft daarin een belangrijke taak en zal het Hoofdbestuur namens de ALV kunnen controleren.

Het Hoofdbestuur verliest in de voorstellen

van de commissie Vrijhoef zijn regionale component en zal meer taakgericht gaan werken. De besluitvorming door de ALV wordt verbeterd door een degelijker inhoudelijke onderbouwing van de beslispunten en selectie van de voorgestelde amenderingen. Het beleidsprogramma moet worden afgeschaft en de congressen zullen projectmatiger voorbereid gaan worden.

Na behandeling van nota's en beslispunten in de afdeling en regio's vindt een voorselectie plaats van de amendementen. Het „Ledencollege” legt alleen die voorstellen aan de ALV voor die de steun van tenminste eenderde van het Ledencollege krijgen.

Het Hoofdbestuur verwacht op het najaarscongres van 1988 de besluitvorming over de gewenste interne partijstructuur te kunnen afronden. Het advies en de begeleidende brief van het Hoofdbestuur staan afgedrukt in deze Democraat.

Partijstructuur onder de loep

Het hoofdbestuur heeft zich de afgelopen maanden beraden op de interne partijstructuur en heeft zich daarbij afgevraagd of de huidige partijstructuur nog steeds de meest geschikte is voor de totstandkoming van politieke besluiten, die in voldoende mate zijn voorbereid en worden gedragen door de leden.

Ten aanzien van de besluitvorming worden zowel vanuit de basis als op meer centraal niveau kritische kanttekeningen geplaatst, die om nadere bezinning vragen. De volgende punten komen daarbij vaak naar voren:

1. De tussenpositie van de regionale vertegenwoordigers in het Hoofdbestuur wordt als moeilijk ervaren. De terugkoppeling naar regiobestuur en afdelingen levert problemen op. Ook is er een informatieachterstand van de regio-HB-leden ten opzichte van de leden van het Dagelijks Bestuur.
2. De taakafbakening tussen het Hoofdbestuur en de Adviesraad en tussen de Adviesraad en andere partij-organen als bijvoorbeeld de SWB of de ALV is niet geheel duidelijk en niet goed afgestemd.
3. De ALV functioneert niet in alle opzichten bevredigend. Veel tijd wordt besteed aan de behandeling van vaak specialistische onderwerpen, waar slechts weinig leden zich bij betrokken voelen. De ALV zou enigszins ontlast moeten worden om zijn wezenlijke taak, de politieke besluitvorming, meer tot zijn recht te doen komen. Daarnaast moet de regionale betrokkenheid meer tot zijn recht kunnen komen.
4. In D66 is een veelheid aan commissies, werkgroepen, projectgroepen en andere groepen tot wasdom gekomen. Soms worden deze vanuit de SWB begeleid, soms door het PSVI of door het Hoofdbestuur. Het is de vraag of de politieke gedachten-ontwikkeling binnen de partij bij deze veelheid is gebaat. Moet uit het oogpunt van efficiency niet naar een andere vorm van inschakeling van deskundige en/of geïnteresseerde partijleden worden gezocht?

Deze vragen hebben het Hoofdbestuur ertoe gebracht een ad-hoc-commissie „Adviesgroep Partijstructuren” in te stellen met de taak op korte termijn een advies op hoofdlijnen uit te brengen over de huidige partijstructuur.

Onlangs heeft de Adviesgroep advies uitgebracht.

Het Hoofdbestuur is van mening dat het advies een goede basis biedt voor het in gang zetten van een brede discussie in de partij over de verbetering van onze partijstructuur. Het Hoofdbes-

tuur heeft besloten het advies zonder begeleidend commentaar aan de leden voor te leggen.

Graag verneemt het Hoofdbestuur uw reacties vóór 10 december 1987 en zal deze betrekken bij de voorbereiding van besluitvorming over de interne partijstructuur door de ALV.

Het zou prettig zijn, als de reacties zich vooral richten op de hoofdpunten van de voorstellen van de commissie. Een van de hoofdpunten is het verstrekkende voorstel om de huidige Adviesraad om te buigen in de richting van een „Ledencollege”. Dit college zou vooral de ALV enigszins moeten ontlasten, hetgeen de kwaliteit van de besluitvorming door de ALV zou moeten bevorderen.

Andere belangrijke punten zijn de door de commissie voorgestelde wijziging in de samenstelling van het Hoofdbestuur en de wijzigingen op het

gebied van commissies en werkgroepen.

De commissie ad-hoc heeft zich bereid verklaard haar voorstellen desgewenst in vergaderingen van afdelingen en/of regio's te komen toelichten. Verzoeken om een toelichting moeten aan het partij-secretariaat worden gericht.

De commissie zal de binnengekomen reacties van leden, afdelingen en regio's bundelen en van commentaar voorzien. Op basis van de reacties uit de partij adviseert de commissie het Hoofdbestuur bij het opstellen van een beslispluntenlijst. De planning is deze eind 1987 en begin 1988 ter advisering aan de Adviesraad voor te leggen, waarna de ALV van 5 en 6 februari 1988 een uitspraak over deze beslisplunten kan doen. De definitieve besluitvorming over de gewenste interne partijstructuur door middel van wijzigingen van statuten en huishoudelijk reglement zal in dit tijdschema tijdens de ALV van najaar 1988 kunnen plaatsvinden.

Met belangstelling zien wij de reacties tegemoet.

Het Hoofdbestuur

Advies van de Adviesgroep Partijstructuren

Door het Hoofdbestuur van D66 is een ad-hoc-commissie ingesteld, „Adviesgroep Partijstructuren”, met als opdracht om op zo kort mogelijke termijn advies op hoofdlijnen uit te brengen over de huidige partijstructuur. Niet omdat de huidige structuur op zichzelf slecht zou zijn, maar omdat het bij uitstek de tijd is om ons te bezinnen op mogelijke aanpassingen nu we in politiek „rustiger” vaarwater zijn gekomen en ons kunnen bezinnen op verbeteringen. Met name is de vraagstelling van het Hoofdbestuur gericht geweest op:

1. Hoe wordt de basis van de partij het best betrokken bij de politieke besluitvorming?
2. Wat zou daarbij de rol van huidige organen als HB, ALV, SWB, PSVI, AR, Programma- en Rapportagecommissie moeten zijn?
3. Hoe mobiliseer je de deskundigheid in de partij zodanig dat er zo doelmatig mogelijk een beroep op mensen wordt gedaan?

De commissie heeft de volgende samenstelling:

Wim Vrijhoef, voorzitter (oud wethouder)
Maarten van Gils
Michel Jager (oud DB lid, burgemeester)
Herman Schaper (oud DB lid, oud kamerlid)
Mieke van Wagenberg (oud DB lid)

De commissie heeft zich eerst bezonnen op de vraag: wat kenmerkt D66 als een politieke partij? Nader geformuleerd: wat is de „partijcultuur” van D66 en welke zijn de sterke en de zwakke kanten daarvan?

Uitgangspunt voor de commissie is geweest dat de organisatie van de partij ten dienste moet staan van de politieke functie die de partij heeft, en moet passen in de interne partijcultuur.

Het wezen van een politieke partij is daarin gelegen dat een samenhangende visie op de samenleving wordt ontwikkeld en dat door het binden van kiezers in democratische structuren getracht wordt deze visie om te zetten in politieke standpunten. D66 heeft zich in zijn benadering altijd geken-

merkt door een beroep te doen op de individuele creativiteit van mensen binnen en buiten de partij. Het organisatorisch kader mag hierbij zo weinig mogelijk belemmeringen opwerpen. Deze benadering versterkt de levendigheid en de open discussie in de partij, maar kent als nadeel dat de partij door te zwak organisatorisch kader kwetsbaar is voor abrupte schommelingen.

Partijfuncties

Kort samengevat zijn de belangrijkste functies van de partij:

1. De politieke visie vertalen in concrete stellingnames en voorstellen die gericht zijn op het gewenste politieke resultaat.
2. Door dit „politieke produkt” en door de partijcultuur belangstellenden te binden en goede kandidaten voor vertegenwoordigende lichamen en andere openbare functies te kunnen werven.
3. De partij zodanig organiseren – in overeenstemming met de partijvisie – dat bij de kiezer het vertrouwen in de doelstellingen en continuïteit van de partij ontstaat.

De organisatie van de partij moet naar oordeel van de commissie dienstbaar zijn aan deze functies. Daarbij merkt de commissie op:

- a. De organisatie van een partij is voor de buitenwacht niet van belang zolang de politieke visie maar helder en met kracht wordt gepresenteerd. Overmatige concentratie op intern-organisatorische kwesties draagt het gewoon in zich dat de primaire functies van de partij uit het oog worden verloren en leidt dan tot politieke bloedarmoede. Voorstellen tot wijziging van de partij-organisatie zijn eerst zinvol wanneer zij gericht zijn op de versterking van de politieke functies van de partij en de aandacht daarvan niet afleiden.
- b. De partij-organisatie moet ingebed zijn in het karakter en de cultuur van D66. Een starre en dogmatische vormgeving zou daaraan tegengesteld zijn en dus een bedreiging vormen voor de eigen ledenbinding.
- c. In dit licht bezien moet het one man-one vote systeem van D66 behouden blijven. Het vormt als het ware het waarmerk van de partij en motiveert de leden om met weinigen veel werk te verrichten.

Tekortkomingen

Op de organisatie van de partij zijn volgens de commissie de volgende – be-

langrijkste – tekortkomingen aan te merken.

1. De ALV functioneert niet bevredigend. Zij is niet het sluitstuk van een brede politieke discussie in de partij. Tijdens de ALV lopen politieke stellingnames en gedetailleerde specialistische discussies door elkaar heen. Hoewel de ALV formeel het hoogste politieke besluitvormende orgaan van D66 is kan het deze verantwoordelijkheid in de praktijk onvoldoende waarmaken.
2. De functie die de lokale en regionale ledenvergaderingen voor de landelijke politieke visie zouden moeten hebben, komt niet tot haar recht door te snelle procedures op belangrijke momenten en door niet goed gestroomlijnde voorbereiding van besluiten van de ALV.
3. De positie van de regio-HB leden in de partij – en met name hun verantwoordelijkheidsrelatie met een achterban – is diffuus, zodat onduidelijk blijft of de besluitvorming in het HB voldoende draagvlak heeft in de partij.
4. De informatieklouf tussen HB (verantwoordelijk voor de informatie-overdracht) en de basis van de partij is op dit moment te groot, juist waar het informatie over fractie- en HB-beleid betreft.
5. De verantwoordelijkheden voor het ontwikkelen en in concrete stellingname vertalen van de politieke visie is tussen partij en fractie onvoldoende afgebakend. (Dit onverlet het uitgangspunt dat wij de eigen verantwoordelijkheid van de TK-fractie een groot politiek goed beschouwen.)
6. De inzet van potentiële kennis in de partij is teveel gebaseerd op toevallige relaties en te weinig gestuurd door de wetenschap welke leden wat willen en wat kunnen.
7. De partij heeft te weinig aandacht voor de persoonlijke gevolgen van de inzet van leden (bv. bij het verliezen van hun politieke functies).

Uitgangspunt

Voor het ontwikkelen van haar voorstellen heeft de commissie een aantal uitgangspunten gekozen:

- a. Bij de veranderingen in de partijstructuur staat voorop dat besluitvorming over politieke standpunten op een brede basis moet steunen.
- b. De politieke discussie moet evenwel beter worden gestructureerd. De ALV moet het sluitstuk zijn van de politieke discussie in de partij en niet enkel van een specialistendebat. De afdelingen en regio's moe-

ten meer tot hun recht komen in de voorbereiding van die besluitvorming. Die besluitvorming moet meer projectmatig tot stand komen en daartoe moet ook de organisatie worden aangepast.

- c. Een vertegenwoordigend orgaan kan een belangrijke rol spelen in de politieke discussie en besluitvorming. Tevens zal dit orgaan het HB namens de ALV kunnen controleren.
- d. Al die partijleden, die gekozen in partijfuncties verantwoordelijk zijn voor de politieke discussie, moeten via een structuur gecontroleerd kunnen worden door hun achterban via het afleggen van verantwoording.
- e. De partij moet zich richten op het innemen van concrete standpunten over politieke onderwerpen en op het verkiezingsprogramma. Het beleidsprogramma moet op termijn hierdoor worden vervangen.
- f. Het bestuur van de partij bestaat uit een Hoofdbestuur met ongeveer 10 leden. De regionale component zal in het HB worden afgeschaft.

De hierna volgende voorstellen zijn een aanzet tot verandering, geen gedetailleerde uitwerking. Deze zal in een later stadium plaats moeten vinden.

De algemene ledenvergadering

De algemene ledenvergadering is het hoogste orgaan in de partij met als belangrijkste functie het, door middel van politieke uitspraken, bepalen van de koers van de partij.

Belangrijkste taken:

1. Het vaststellen van de statuten.
2. Het vaststellen van nota's/besluitpunten van politieke aard, het aangeven van politieke beleidslijnen.
3. Het vaststellen van het verkiezingsprogramma.
4. Het kiezen van het HB.
5. Het instellen van partij-organen.

De ALV stelt tot praktische uitwerking van haar bevoegdheden de volgende organen in:

1. Het hoofdbestuur met als taken:
  - a. Het voorbereiden en uitvoeren van politieke besluiten van de ALV.
  - b. Het voorbereiden van kandidaatsstelling van leden voor vertegenwoordigende lichamen.
- c. Het bewaken en mede-uitdragen van de politieke koers van de partij.
- d. Het organiseren van de politieke discussie in de partij.
- e. Het organiseren van de informa-

- tieverstreking aan de partijleden.
- f. Het bewaken van de kwaliteit van de bezetting van namens de partij beklede functies.
  - g. Het voor zover nodig aandacht schenken aan de partijpolitieke en persoonlijke omstandigheden van mensen die in of namens de partij actief zijn (geweest).
  - h. De beheerstaken van de partij.

Het HB wordt door de ALV rechtstreeks gekozen waarbij het de taken zijn die bepalen welke grootte het HB dient te hebben. Het in functie kiezen van de HB-leden voor ieder van deze taken kan hiermee tevens ter discussie worden gesteld.

2. Een „Ledencollege” met als taken:
  - a. In de voorbereiding voor besluitvorming in de ALV: Advisering HB over onderwerpen voor politieke besluitvorming.
Vaststellen voor HB van de punten van discussie op de ALV (beslispunten) n.a.v. discussies over betrokken onderwerpen in de partij.
  - b. Het vaststellen van de begroting.
  - c. Het vaststellen van het huishoudelijk reglement en het voorstellen van statutenwijzigingen in finale vorm (ja/nee) voor de ALV.
  - d. In het kader van taken eerder genoemd het zodanig omgaan met de achterban van de leden van dit college, dat men via terugkoppeling altijd met mandaat van deze achterban besluiten kan nemen.
  - e. Het tussentijds over actuele politieke onderwerpen adviseren aan en verantwoording vragen van het HB.

Het „Ledencollege” wordt gekozen door de leden en wel zo dat ieder lid van dit college vertegenwoordiger is van een zeker aantal leden waaraan regelmatig verantwoording wordt afgelegd. De uitwerking van een systeem van evenredige vertegenwoordiging beschouwen wij als een taak voor het HB. In dit systeem moet de regionale component tot uitdrukking komen. De organisatie van deze achterban zou naar analogie van grotere afdelingen kunnen geschieden. De beslissingen van het college worden genomen met een gewone meerderheid van stemmen. Amendementen, alternatieve beslispunten e.d. hebben echter slechts eenderde van het „Ledencollege” nodig om op de ALV aan de orde te kunnen komen.

Politieke stellingname

De voorbereiding van politieke stellingname op de ALV zou de commissie

als volgt willen veranderen:

1. Het beleidsprogramma wordt als politieke basis op termijn vervangen door het verkiezingsprogramma in combinatie met de beslispuntennota's.
2. Het HB stelt ruim van te voren de onderwerpen vast die per jaar op de ALV's zullen worden behandeld.
3. Het HB stelt na overleg met de SWB per onderwerp een commissie in – bestaande uit terzake deskundige partijleden – die een nota plus politieke beslispunten opstelt.
4. Het HB kan een speciaal themacongres organiseren (in samenwerking met de SWB), opdat al in een vroeg stadium de opvattingen van geïnteresseerde partijleden naar voren kunnen komen.
5. Na ontvangst van de nota stelt het HB vast of het deze ter behandeling aan de partij wil voorleggen. Zo ja, dan stelt het HB aan de hand van de nota de beslispunten vast, die vervolgens met de nota aan de afdelingen worden voorgelegd.
6. Nota, beslispunten en de door de afdelingen voorgestelde amendementen daarop worden vervolgens in het „Ledencollege” behandeld. De tekst van de nota wordt door het „Ledencollege” vastgesteld (bij gewone meerderheid van stemmen). Ten aanzien van de beslispunten en de amendementen daarop fungeert het „Ledencollege” als zeef: alleen de voorstellen die de steun van tenminste eenderde van het „Ledencollege” krijgen worden aan de ALV voorgelegd.
7. Tenslotte besluit de ALV over de beslispunten.
8. Het verkiezingsprogramma wordt in zijn geheel door de ALV vastgesteld. Ter voorbereiding stelt het HB een bijzondere programma-commissie in die een conceptprogramma opstelt. Dit gaat (na toetsing door het HB) vervolgens de partij in en volgt de hierboven geschetste weg: afdelingen – „Ledencollege” (waar voorstellen tenminste eendere steun moeten krijgen) – ALV.
9. De functie van de huidige algemene programmacommissie vervalt. De rapportagecommissie wordt van een deel van haar taken onlast.

Aparte onderwerpen

Door het formeren van aparte kleine commissies ter voorbereiding van nota's heeft de commissie bewust gekozen voor een verandering van de werkwijze van zowel HB, SWB als PSVI met daarbij de volgende bedoeling: Het SWB moet in de ogen van de com-

missie meer gaan werken als een echt wetenschappelijk bureau, en de nu door haar „open-werkgroepenstructuur” veroorzaakte taak van opleider van partij kader afstoten. Dit houdt in dat tussen HB en SWB wel afstemming moet plaatsvinden over de prioriteiten van te behandelen onderwerpen vanuit het SWB. Dit geldt met name bij de instelling van de genoemde kleine commissies – waarbij de SWB nadrukkelijk bij de selectie van leden hiervan betrokken dient te worden.

Het PSVI moet daarentegen de, in de ogen van de commissie steeds meer uit de verf komende, vormings- en opleidingstaak verder uitbouwen zowel tegen de achtergrond van de partij in vertegenwoordigende en openbare functies noodzakelijke kwaliteit, als om intern goed opgeleide en van de juiste informatie voorziene partijleden voor bijvoorbeeld het „Ledencollege” en HB te kunnen leveren. Hierbij moet overigens sterk aandacht gegeven worden aan eigentijdse methoden van kennisoverdracht waarbij gedacht wordt aan bijvoorbeeld de toepassing van de computer en methodes als „politieke zomerweken”. Daarbij stelt de commissie vast dat voor goede opleiding ons partij kader af en toe beslist een eigen bijdrage overheeft. Het HB heeft tot taak deze zaken goed van sturing te voorzien. Tevens heeft het tot taak een data-base van de leden aan te leggen opdat de juiste leden voor bovengenoemde werkzaamheden kunnen worden ingeschakeld.

Informatieverstrekking

Onder erkenning van het heilig goed dat redacties van aan de partij gelieerde bladen onafhankelijk zijn, en ook moeten zijn, zal het HB zich moeten beraden op welke wijze onder haar verantwoordelijkheid de partij wordt geïnformeerd over alle relevante politieke ontwikkelingen waarbij de partij een rol heeft gespeeld. Door zich hierover fundamenteel te buigen moet het mogelijk zijn met de ten dienste staande bladen – Democraat, Idee66, Voor de D'raad – een sluitende regeling te treffen.

Campagnes

Het staat allang vast dat goedopgezette campagnes hun doel niet voorbij schieten. Toch wordt door D66 het wiel, gedeeltelijk, telkens weer uitgevonden. Het campagnebeleid moet professioneler en bijvoorbeeld door een permanente „commissie ver-

Aan het werk!

Welkom, partijgenoot, in het nieuwe seizoen. D66 is wakker, na een zomer van luieren, bijlezen, archieven ordenen, eindelijk dat ene klusje doen en andere manieren van bijtanken. De één begint nu leden te werven, de ander bereidt algemene beschouwingen voor, de derde is al bezig de partij bestuurlijk op 1988 voor te bereiden en overal worden plannen gesmeed.

Een aanstekelijke golf van energie. Daarom tekent u nu in op de activiteiten die het Politiek Scholings- & Vormings-instituut deze zomer voorbereide:

Bijeenkomsten

Tegen kostprijs organiseert het PSVI steeds op zaterdag de volgende bijeenkomsten op een plaats, die wordt afgestemd op de woonplaats van de deelnemers.

Verdiepingsdag D66: op 17 oktober (aanmelding uiterlijk woensdag 7 oktober). Voor mensen die een eerste kennismaking met de partij achter de rug hebben, het verkiezings- of beleidsprogramma gelezen hebben, en nu eens willen doorpraten over de ideeën en beginselen van de partij. Prijs: f 20,- inclusief lunch en consumpties. Het beleidsprogramma is desgewenst afzonderlijk te bestellen en te betalen bij de partij.

Training spreken in het openbaar: op 3 oktober (aanmelding uiterlijk vrijdag 25 september) en op 14 november (aanleiding uiterlijk zaterdag 31 oktober, tijdens de ALV). Bij teveel aanmeldingen krijgen raads- en statenleden voorrang en proberen we een extra

Vervolg van pagina 11

kiezingstechnieken" ter hand worden genomen, waarbij ook hier weer de kosten voor de baat uit zullen moeten gaan.

Personen

De kwaliteit van de partij blijft vanzelfsprekend verzekerd door de actieve leden en de verkozen vertegenwoordigers. De begeleiding van deze leden vereist een nadere bezinning. Het niveau van de partij kan worden afgelezen aan de manier waarop hij zijn eigen mensen behandelt.

Het HB dient zich te bezinnen op een begeleidingsstructuur waardoor de kwaliteit in de partij zo goed mogelijk tot zijn recht komt. De commissie stelt in dit kader voor om een aparte begeleidingsgroep in te stellen die zich over alle bij deze materie betrokken zaken een oordeel kan vormen. Hierbij zouden ook functie en inhoud van stembedviescommissies en de refentiecommissie aan de orde kunnen worden gesteld.

bijeenkomst te regelen. Prijs nog onbekend.

Workshop omgaan met macht: op 21 november (aanmelding uiterlijk dinsdag 10 november). Bedoeld voor mensen met enige politieke ervaring, die de ethiek en praktijk van machtsuitoefening in het politieke bedrijf willen bezien met anderen aan de hand van documentatie en gesprekken. Prijs inclusief lunch, consumpties en documentatie: f 25,-.

Voor de D'Raad

Ons blad voor raads- en statenpolitiek verscheen in juni met artikelen over gemeente-financiering, college-onderhandelingen, welzijnsbeleid, milieu-zaken en waterfietsen (jawel, uit Eindhoven!). Twee weken na deze Democratisch verschijnt nummer vier, met diverse recensies en stof voor de komende algemene beschouwingen. De jaargang 1987 met totaal ongeveer 80 pagina's kost maar f 36,-. Nog leverbaar zijn verder 1986 (5 nrs. f 26,-) en 1985 (4 nrs. f 15,-). (Prijzen exclusief port.)

De kamertjesdag, 10 oktober

Het levendige kader dat D66 vertegenwoordigt in gemeenten en provincies komt jaarlijks bijeen op een eigen con-

gres, enkele weken voor de nationale ledenvergadering. PSVI en CAR (Commissie Advies Raads- en Statenleden) organiseren voor hen een dag waar twee maal vier onderwerpen simultaan in meerdere kamers worden besproken, met ruime pauzes om contacten te leggen en aan te halen. Deelname is mogelijk (à f 25,- inclusief lunch) na aanmelding bij het PSVI vóór vrijdag 2 oktober. De kamertjesdag vindt 10-10 plaats in congrescentrum De Reehorst, centraal gelegen in Ede.

Het programma:

10.30 Zaal open, ontvangst.

11.00 Opening, met aansluitend vier subgroepen: Milieu-effectrapportage, Kunstbeleid, Hoge snelheidstrein en Criminaliteitsbestrijding.

12.45 Lunchpauze, met deze keer een extra subgroep: Burgemeestersbenoemingen. Zie de toelichting hieronder!

14.15 Start middagprogramma in vier subgroepen simultaan.

15.45 Politieke afsluiting, door Gerrit-Jan Wolffensperger, die lijnen legt van het deze dag besprokene naar wat er speelt op het Binnenhof en eventuele dringende vragen aan de Tweede Kamer-fractie beantwoordt;

16.00 Organisatorische afsluiting, door Saskia van der Loo, die de CAR zal ontheffen van haar taak en een nieuw partij-orgaan zal installeren: de commissie Provinciaal & Gemeentelijk Overleg. Deze commissie zal nieuwe initiatieven gaan nemen voor coördinatie in D66-raads- en statenpolitiek. Dit is de gelegenheid om kennis te maken met de kersverse leden ervan, en desgewenst behoeften kenbaar te maken op dit gebied.

± 16.30 Einde.

Vervolg op pagina 13

Antwoordbon

Noteer mijn naam op de klantenlijst bij wat ik aankruis:

- Training Spreken in het openbaar 3 oktober (sluiting 25-9)
- Training Spreken in het openbaar 14 november (sluiting 31-10)
- Verdiepingsdag D66 (f 20,- sluiting 7-10)
- Workshop Omgaan met macht (f 25,-, sluiting 10-11)
- Kamertjesdag 10 oktober (f 25,-, sluiting 2-10)
- Voor de D'Raad: 1987 voor f 36,- 1986 voor f 26,- 1985 voor f 15,-.

NAAM: _____

ADRES: _____

POSTCODE, PLAATS: _____

Telefoonnummer (evt.): _____

D66-functie evt.: _____

Opsturen naar PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag.
Telefonisch aanmelden kan ook: 070-858303.

De onderwerpen 's ochtends:

* Milieu-effectrapportage, ingeleid door R. Jonker, lid van de SWB-werkgroep milieu en deskundige tereake. Hoe moeten provincies en gemeenten omgaan met de nieuwe (rijks-)bepalingen?

* Kunstbeleid, n.a.v. de nieuwe SWB-nota nr. 68-1987 „Kunstbeleid: een plaatsbepaling”. Ingeleid door de eindredacteur ervan, Hans Onno van den Berg. Op veler verzoek dit niet louter-landelijke thema.

* TGV; Hoge snelheidstrein, ingeleid door het statenlid Maarten Verwey die het overleg hierover binnen D66 coördineert. In september verkennen de SWB-werkgroepen het terrein, hier moet blijken in hoeverre onze volksvertegenwoordigers het eens kunnen worden. Uiteraard is Gerrit Jan Wolffensperger als betrokken kamerlid daarbij.

* Criminaliteitsbestrijding, ingeleid door de hoofdcommissaris van politie in Haarlem, mr. M. A. Straver. Hoe scoren gemeenten en rijk bij het verhogen van de effectiviteit van onze politie, waar liggen meer mogelijkheden?

De lunch-groep:

* Nieuwe burgemeestersbenoemingen.

Ongeveer om 13.15 uur wordt de lunch in een aparte ruimte voortgezet voor wie deel wil nemen aan overleg over de gespreksvaardigheid van D66-ers die betrokken zijn bij sollicitaties naar burgemeestersplaatsen. Jacob Kohnstamm zal kort de (soms problematische) situatie schetsen. Daarna geeft Koos van Leeuwen enkele praktijkervaringen, als oud-lid van de commissie die juist een nieuwe burgervader in Bodengraven aanzocht en als personeelsselecteur bij de PTT voor topfuncties. Uit het gesprek dat hierop volgt met de aanwezigen zal moeten blijken of er in D66 behoefte is aan training van enerzijds leden van vertouwenscommissies en anderzijds sollicitanten.

De onderwerpen 's middags:

* Kleine dorpen-problematiek, ingeleid door Magda Bernds (raadslid Boskoop) en Bote Wilpstra (interim-burgemeester van een kleine Groningse plaats, oud-gedeputeerde). Wat gebeurt er met allerlei voorzieningen in (verschillende soorten!) kleine gemeenten?

* Internationale zaken in raden of staten: boycots van Woensdrecht-bedrijven, Zuid-Afrika boycots, vredesonderwijs, ontwikkelingshulp, hoever willen we gaan? Ingeleid door Hans van Oerle, raadslid in Nijmegen.

* Emancipatie via facet-beleid: een

pleidooi hiervoor van Lia Hagen-Grimbergen (raadslid Haaksbergen en emancipatie-werkster Hengelo), aangevuld door Toos de Gier (oud-statenlid). Moet je emancipatie inderdaad via de traditionele beleidsvelden bevorderen? (voorbereid samen met het PEAC van D66).

* Grote steden-overleg van raadsleden en geïnteresseerden uit Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. De agenda wordt bepaald door de actualiteit.

Minderhedenbeleid

De Tweede kamerfractie zoekt verdere ondersteuning voor het minderhedenbeleid, met name voor het Actieprogramma Minderheden en het PCG-beleid (in het kader van de begroting '88). Geïnteresseerden kunnen bellen naar Gerrit Jan Wolffensperger of Jacqueline de Boer (070-182641).

SWB-symposium

Op dinsdagavond 6 oktober organiseert de werkgroep Midden- en Kleinbedrijf van de SWB een symposium naar aanleiding van het rapport van de Wetenschappelijke Raad van het Regeringsbeleid (WRR) getiteld: "Op maat van het Midden- en Kleinbedrijf".

De avond wordt gevuld met inleidingen van prof. Douben, lid WRR en opsteller van het rapport, de Louise Groenman, en een paneldiscussie tussen de inleiders en mr. E. Kruidenink, (KNOV) en drs. P. J. Vermeer, (Raad voor het Midden- en Kleinbedrijf). Het symposium staat onder voorzitterschap van prof. Lambooy (Universiteit van Amsterdam).

Het symposium op 6 oktober begint om 19.30 uur in Hotel Smits, Vredenburg 14 in Utrecht (030-331232) en de toegang is vrij.

Belangstellenden kunnen zich telefonisch aanmelden bij de SWB (070-858303).

Iedereen is welkom!

In memoriam Miel Nijst

Op 27 juli 1987 is Miel Nijst op de leeftijd van 72 jaar te Heerlen overleden. De D66-er Miel Nijst is geruime tijd actief geweest voor D66-Limburg: in het begin vooral bij de opbouw van de afdeling Heerlen, vanaf 14 juni 1986 als plaatsvervangend regio-hb-lid en sedert 20 oktober 1986 als lid van het hoofdbestuur namens de regio Limburg.

Het is Miel helaas slechts driekwart jaar gegeven om in het hoofdbestuur zowel de Limburgse zaken te bepleiten als mee te denken over het landelijk beleid. Want Miel deed beide dingen: hij werkte met volle inzet mee in het hoofdbestuur als het ging om vooral de landelijke organisatie van D66 en tegelijk was hij in „het Haagse” een actief pleitbezorger van de Limburgse zaak. Nog recent toen bij de voorbereiding van de Eerste Kamer-verkiezingen het hoofdbestuur voor Limburg een negatieve beslissing dreigde te nemen, zette hij zich krachtig in om tot een koerswijziging te komen. Mede door zijn inzet is dat gelukt en alleen al daarmee heeft hij velen in Limburg aan zich verplicht.

Nog geen twee weken voor zijn overlijden, op 27 juli, was Miel vanzelfsprekend in Sittard aanwezig bij het overleg tussen een delegatie van het dagelijks bestuur met het regiobestuur aangevuld met de Statenfractie. Tijdens die bijeenkomst presenteerde Miel zich op de wijze zoals wij die in Limburg van hem gewend waren: in onmiskenbare bewoordingen, zorgvuldig elke vorm van franje vermijdend, voerde hij doelbewust het woord. Hij bepleitte de zaken waar hij voor stond met verve. Zeer hardnekkig, soms ook koppig, trachtte hij telkens anderen te overtuigen van wat hij als de juiste koers zag. Dát was de democraat Miel Nijst ten voeten uit en zo zal hij ook in de herinnering van velen voortleven.

Tevens gaan onze gedachten uit naar Elly, Miels' echtgenote. Samen met Miel deelde zij gedurende vele jaren lief en leed, ook dat van D66. Wij vertrouwen er op dat zij de kracht, die ook zij zo vaak heeft getoond, zal hebben om alleen verder te gaan.

Het is moeilijk te vatten dat Miel er niet meer is. Wie Miel heeft gekend, weet dat hij in zijn 72e levensjaar nog zó vol levenslust zat, zó vol energie, die hij onder meer met overgave in de verdere opbouw van onze partij stopte. En daarvoor is D66 hem veel dank verschuldigd.

Erik van Keulen,
voorzitter regiobestuur D66-Limburg